

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2019-05-03
Stockholm

Mål nr
F 5769-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-05-23 i mål nr F 1445-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande

RYM Exploatering AB

Ombud: Advokat R.T. och Jurist D.C.

Motpart

Haparanda kommun

Ombud: Advokat K.H.

SAKEN

Rättegångskostnader

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på följande sätt.

- a) Mark- och miljööverdomstolen befriar RYM Exploatering AB från skyldigheten att ersätta Haparanda kommun för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen.
- b) Mark- och miljööverdomstolen förpliktar Haparanda kommun att ersätta RYM Exploatering AB för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen med 113 500 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 maj 2018 till dess betalning sker.

Dok.Id 1474068

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

2. Haparanda kommun ska ersätta RYM Exploatering AB för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 52 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

BAKGRUND

Haparanda kommun ansökte den 27 januari 2009 hos Lantmäteriet (LM) om fastighetsreglering avseende ett område av fastigheten XX vilket skulle överföras till den kommunägda fastigheten YY. LM meddelade den 15 maj 2017 fastighetsbildningsbeslut i enlighet med ansökan. LM beslutade även att Haparanda kommun skulle betala 350 910 kr (motsvarande 15 kr/kvm) i ersättning till RYM Exploatering AB för den överförda marken. RYM Exploatering AB överklagade beslutet om ersättning till mark- och miljödomstolen som avlog överklagandet och förpliktade RYM Exploatering AB att ersätta Haparanda kommun för dess rättegångskostnader med 105 410 kr jämte ränta. RYM Exploatering AB har nu överklagat mark- och miljödomstolens dom i den del som avser rättegångskostnader.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

RYM Exploatering AB (RYM) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå Haparanda kommuns yrkande om ersättning för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen och förplikta Haparanda kommun att ersätta RYM:s rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen med där yrkade belopp samt att Mark- och miljööverdomstolen ska förplikta Haparanda kommun att ersätta RYM:s rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Haparanda kommun har bestritt bifall till RYM:s överklagande och yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

RYM har anfört i huvudsak följande:

Grundprincipen i mål av expropriationskaraktär som detta är att en sakägare som avstår mark ska få full ersättning för sina rättegångskostnader oavsett utgång i målet, 16 kap. 14 § 2 st. fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL. Det är endast i undantagsfall, när det är fråga om rena s.k. okynnesmål som sådana sakägare får bära

sina egna kostnader, 16 kap. 14 § 3 st. FBL genom hänvisning till 15 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Syftet med bestämmelsen är att undvika att de förmånliga rättegångskostnadsreglerna missbrukas eller föranleder onödiga överklaganden. Enbart den omständigheten att en fastighetsägare förlorar målet innebär inte att det saknats tillräckliga skäl att inleda rättegång. Domstolen har i stället att göra en skälighetsbedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och bedöma om det är fråga om en okynnestalan eller om det fanns skäl väcka talan.

RYM kontaktade en konsult i syfte att undvika att driva frågan vidare om det inte fanns tillräckliga skäl. Baserat på LM:s tolkning bedömde konsulten att ersättningen borde uppgå till 2 300 000 kr, vilket är ett väsentligt högre belopp än det av LM beslutade beloppet om 350 910 kr. RYM hade således anledning att tro att en väsentlig vinst skulle kunna uppnås genom en rättegång.

Det har inte funnits skäl att tillämpa undantagsregeln i målet. Talan har inte väckts utan tillräckliga skäl eller utan saklig grund. Vidare bör ett beslut av sakägaren att inleda rättegång mot kommunen grundas på kommunens ställningstagande till sakägarens talan. Kommunen har godkänt och accepterat tillämpningen av LM:s värderingsmetod. Inga omständigheter talar således för att det är fråga om ett okynnesmål. Huvudregeln i 16 kap. 14 § 2 st. FBL att kommunen ska stå för samtliga rättegångskostnader oavsett utgång i målet ska därför tillämpas.

Det var vidare kommunen som ingav ansökan om fastighetsreglering till LM i januari år 2009. Först tre år senare ingick kommunen ett exploateringsavtal med RYM. Kommunens påstående att det inte skulle vara fråga om någon tvångsåtgärd i egentlig mening saknar stöd. Kommunen har huvudmannaskap över marken, vilket innebär att den när som helst kan begära inlösen av marken. RYM hade inte någon annan möjlighet än att rätta sig efter situationen och föra diskussioner med kommunen för att tillvarata sina egna intressen med hänsyn till möjlig tvångsåtgärd. Att utifrån sådana förutsättningar ingå ett avtal frántar inte situationen karaktären av tvång.

Kommunen menar att RYM saknat tillräckliga skäl för sitt överklagande av mark- och miljödomstolens dom i frågan om ersättning för rättegångskostnader samt att detta

måste ha varit uppenbart för RYM. Eftersom mark- och miljödomstolen inte lämnade någon motivering till sitt slut i frågan, trots att undantagsbestämmelsen i 15 kap. 8 § PBL ska tillämpas med restriktivitet och att det saknas vägledande avgöranden om tillämpningen av bestämmelsen, har RYM haft goda skäl att överklaga mark- och miljödomstolens avgörande i denna del. RYM kan inte se att det finns skäl att tillämpa 15 kap. 8 § PBL.

Kommunen har anfört i huvudsak följande:

Kommunen och RYM har varit överens om den aktuella fastighetsregleringen men har inte varit överens om ersättningen. Det är inte fråga om ett fall där den enskilde ställs mot det allmänna i form av en tvångsåtgärd i egentlig mening. Inför överklagandet anlätade RYM en sakkunnig värderingsman. En värderingsman förväntas vara insatt i gällande värderingsprinciper. Värderingsmannens utlåtande saknar dock motivering till varför presumtionsregeln (den numera upphävda bestämmelsen i 4 kap. 3 § expropriationslagen [1972:719]) inte ska tillämpas. Detta talar för att det är ett förbiseende. Kommunens värderingsman har anfört att presumtionsregeln ska tillämpas, att RYM:s resonemang närmast avser planskada vilket inte är relevant samt att LM:s bedömning om 15 kr/kvm torde vara ett skäligt värde för den aktuella marken.

RYM:s värderingsman har sålunda saknat stöd för sin värdering. Det kan vidare ifrågasättas om det är rimligt att tro att LM:s värdering skulle vara så pass felaktig som närmare 2 000 000 kr för låg. Särskilt med hänsyn till att det är frågan om en obebyggd lantbruksfastighet som aldrig varit utlagd som kvartersmark och inte heller innan detaljplanen antogs hade kunnat bebyggas, då området utgör sankmark och omfattas av strandskydd. Mot bakgrund av fastighetens taxeringsvärde på 95 000 kr och läge i Haparanda måste det ha varit uppenbart för RYM att dess anspråk på ersättning om 2 300 000 kr för marken saknat rättslig och skälig grund. RYM har i mark- och miljödomstolen framställt ett yrkande i andra hand om att LM:s ersättningsbeslut ska fastställas vilket är samma sak som att RYM:s överklagande ska avslås. Det är uppenbart att RYM:s överklagande till mark- och miljödomstolen saknat skälig grund.

Kommunen åberopar 17 kap. 3 § andra stycket FBL och 15 kap. 8 § PBL till stöd för sitt kostnadsyrkande i Mark- och miljööverdomstolen. RYM:s överklagande har vållat kommunen onödiga rättegångskostnader. Slutligen bestrids skäligheten i RYM:s kostnadsyrkande.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Efter det att domstolen inlett handläggningen av målet har en av domstolens ledamöter fått förhinder. Handläggningen av målet har därför fortsatt med tre ledamöter (2 kap. 10 § första stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar).

Målet i Mark- och miljööverdomstolen avser frågan om rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen. Parterna har även yrkat ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

I mål om inlösenersättning ska sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få ersättning för sin rättegångskostnad oberoende av utgången i målet (16 kap. 14 § andra stycket FBL). Detsamma ska gälla i mål om ersättning för marköverföring eller reglering av rättighet som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket FBL. 4 kap. expropriationslagen ska tillämpas vid värdering av egendom som kan tas i anspråk enligt 14 kap. 14, 15, 16, 17 eller 18 § PBL och i fall där det är uppenbart att egendomen skulle ha kunnat tas i anspråk genom expropriation eller något annat liknande tvångsförvärv, se 5 kap. 10 a § andra stycket FBL.

Målet i mark- och miljödomstolen gällde ersättning för överlåtelse av mark som enligt detaljplanen ska användas som allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Sådan mark kan enligt bestämmelser i såväl 6 kap. PBL som i 14 kap. PBL inlösas av kommunen. Det är också kommunen som initierat ärendet hos LM genom en ansökan om fastighetsreglering. Mot denna bakgrund anser Mark- och miljööverdomstolen att målet är av expropriationskaraktär.

Nästa fråga är om det i målet i mark- och miljödomstolen ändå har funnits anledning att avvika från huvudregeln med tillämpning av 16 kap. 14 § tredje stycket FBL. Av den bestämmelsen framgår bl.a. att andra stycket inte gäller, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. Vidare framgår av bestämmelsen, jämförd med 15 kap. 8 § PBL, att i de fall talan som har fullföljts av den som avstår mark ogillas får domstolen bestämma att fastighetsägaren ska bära sina egna kostnader, om talan ogillas på grund av att han eller hon har inlett rättegången utan tillräckliga skäl. Om rättegången inleddes trots att det måste ha varit uppenbart för den som väckte talan att talan väcktes utan skälig grund, får domstolen dessutom förplikta den som väckte talan att ersätta motparten för dennes rättegångskostnader.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att LM i två värderingsutredningar uttryckligen angett att ”inga andra förväntningar än de ändringar som härrörs till markens tillåtna användningssätt är aktuella i detta fall” och att ”således blir inte presumtionsregeln tillämplig i detta fall”. Mot denna bakgrund får RYM anses ha haft tillräckliga skäl för att inleda rättegången. Det innebär att frågan om rättegångskostnader ska bedömas enligt huvudregeln i 16 kap. 14 § andra stycket FBL. RYM ska därmed befrias från skyldigheten att ersätta kommunens rättegångskostnad i mark- och miljödomstolen och tillerkännas ersättning för egna rättegångskostnader där.

Ersättningen ska fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt, se 16 kap. 14 § tredje stycket FBL och 18 kap. 8 § rättegångsbalken. Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning beträffande skäligheten i RYM:s kostnadsyrkanden:

Målet i mark- och miljödomstolen avsåg frågan om ersättning för överlåten mark och RYM yrkade ersättning för sina rättegångskostnader med 188 610 kr. Av det beloppet avsåg 63 500 kr, varav 12 700 kr mervärdesskatt, ersättning till ombudet R.T. Vidare avsåg 125 110 kr, varav 25 022 kr mervärdesskatt, ersättning till konsultbolaget Hammar Locum Metior AB.

Av den redogörelse för ombudets arbete som RYM har gett in framgår att denne lagt ned 21 timmar under perioden från den 19 maj 2017 till den 12 mars 2018. Mark- och miljööverdomstolen anser att det arbetet varit skäligen påkallat för tillvaratagande av RYM:s rätt. Vad gäller kostnaderna för konsultbolagets arbete framgår av ingivna specifikationer att två konsulter tillsammans lagt ned 66 timmar. Specifikationerna, som är kortfattade och knapphändiga, ger inte stöd för slutsatsen att hela arbetstiden har varit skäligen påkallad för tillvaratagande av RYM:s rätt. Mark- och miljööverdomstolen anser att skälig ersättning för konsultbolagets arvode uppgår till 50 000 kr inklusive mervärdesskatt. RYM har därmed rätt till ersättning för sina kostnader i mark- och miljödomstolen med sammanlagt 113 500 kr inklusive mervärdesskatt.

Eftersom RYM har nått framgång med sitt överklagande av mark- och miljödomstolens dom ska bolaget få ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen. Med hänsyn till att målet här endast har avsett en begränsad fråga bedömer Mark- och miljööverdomstolen att skälig ersättning för sådana kostnader uppgår till 52 000 kr inklusive mervärdesskatt.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg, Mikael Hagelroth, referent, och Ralf Järtelius.

Föredragande har varit Carlos Leal.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-05-23
meddelad i
Umeå

Mål nr F 1445-17

PARTER

Klagande
Rym Exploatering AB

Ombud: Advokat R.T.

Motpart
Haparanda kommun

Ombud: Advokat K.H.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut den 15 maj 2017 i förrättningsärende nr BD09200, se bilaga 1

SAKEN

Fastighetsreglering berörande fastigheterna XX och YY i Haparanda kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

RYM Exploatering AB förpliktigas att ersätta Haparanda kommun dess rättegångskostnader med 105 410 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för mark- och miljödomstolens dom till dess betalning sker.

Dok.Id 293668

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 08:30–16:30

BAKGRUND

Fastigheten XX ägs av RYM Exploatering AB (RYM) och är belägen invid Stadviken strax norr om Haparanda centrum. Fastigheten omfattas av detaljplan för *del av Stadviksstrand, XX m.fl.*, akt 2583-P12/5, lagakraftvunnen år 2012. För detaljplanen gäller att kommunen är huvudman för allmänna platser.

Haparanda kommun ansökte i januari 2009 hos Lantmäteriet (LM) om fastighetsreglering berörande XX och den kommunägda fastigheten YY. Efter precisering av ansökan kom åtgärden att avse en marköverföring av ett område av XX som omfattar strandområde inklusive en gång- och cykelväg, totalt ca 2,3 ha, till YY. Området utgör enligt detaljplanen allmän plats, naturområde.

LM meddelade fastighetsbildningsbeslut i enlighet med ansökan i maj 2017. Då parterna inte hade kunnat nå en överenskommelse om ersättning för det överförda området beslutade LM att Haparanda kommun enligt upprättad utredning ska betala 350 910 kr (motsvarande 15 kr/kvm) till RYM.

RYM har överklagat LM:s ersättningsbeslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M

RYM har yrkat att LMs ersättningsbeslut ska ändras på så sätt att Haparanda kommun ska förpliktigas att betala 2 300 000 kr till RYM. För det fall mark- och miljödomstolen finner att den s.k. presumtionsregeln ska tillämpas medger RYM att den av LM beslutade ersättningen fastställs.

Haparanda kommun har bestritt ändring av LMs ersättningsbeslut.

Båda parter har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

VAD PARTERNA HAR ANFÖRT

Parterna har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande.

RYM

Då en del av en fastighet regleras ska ersättning betalas med ett belopp som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde som uppkommer i och med fastighetsregleringen, så kallad intrångsersättning. För att kunna beräkna ersättning-en såsom LM gjort – genom att fastställa ett snittpris per kvadratmeter för hela fastigheten – krävs att hela fastigheten har liknande egenskaper. På den nu aktuella fastigheten, XX, råder inte liknande egenskaper på hela fastigheten. Genom fastighetsregleringen förlorar fastigheten nämligen hela den 500 meter långa strandlinjen. Detta är en unik del av fastigheten, varför det inte är möjligt att använda LM:s värderingsmodell. Man måste istället se på fastighetens värde med och utan det område av fastigheten som regleras.

Vidare har LM använt sig av en medeltalsberäkning utifrån andra förvärv. Detta trots att de objekt som ingick i jämförelsen var för få till antalet och för olika för att vara av intresse. Istället får man ha det tidigare förvärvet av fastigheten, gjort år 2006, som utgångspunkt. Ett rimligt kvadratmeterpris för fastigheten XX uppgår till 35 kronor innan fastighetsregleringen, vilket ger ett totalt värde om 4,2 miljoner kronor. Fastighetens värde efter fastighetsregleringen har ett värde om 20 kronor per kvadratmeter vilket ger ett avrundat värde om 1,9 miljoner kronor. Intrångsersättningen ska därmed uppgå till skillnaden mellan värdet på fastigheten före och efter fastighetsregleringen, det vill säga 2,3 miljoner kronor.

Presumptionsregeln har inte tillämpats i den utredning som RYM presenterat. Regeln tillämpades inte heller i värderingen som låg till grund för LMs ersättningsbeslut. Om omständigheterna för regeln samt om regeln faktiskt ska tillämpas i målet överlämnas till mark- och miljödomstolen att bedöma. För det fall domstolen finner att presumptionsregeln ska tillämpas ska ersättningen fastställas i enlighet med LM:s beslut. Det vitsordas nämligen att en skälig ersättning under sådana omständigheter inte överstiger den av LM beslutade.

Haparanda kommun

Av övergångsbestämmelserna till 5 kap. 10 a § FBL följer att äldre föreskrifter fortfarande gäller för värderingen, om ansökan om förrättning har gjorts före den 1 augusti 2010. I förevarande fall har ansökan getts in den 27 januari 2009. Detta innebär att den så kallade presumtionsregeln i numera upphävda 4 kap. 3 § ExL är tillämplig i målet. Vidare följer av 4 kap. 3 a § ExL att ersättningen ska bestämmas med hänsyn till de planförhållanden som rådde närmast innan marken i detaljplan angavs som allmän plats.

Området som är föremål för fastighetsreglering lades ut som allmän plats i detaljplan som vann laga kraft den 11 juli 2012. Presumtionstidpunkten infaller den 27 januari 1999, tio år innan ansökan om förrättning lämnades in. Vid denna tidpunkt var fastigheten inte detaljplanelagd och planarbete hade inte påbörjats. Då gällande översiktsplan pekade ut fastigheten som lantbruksområde och grönområde, vilket innebär inga eller mycket svaga förväntningar om bebyggelse.

Vid värdering ska ortsprismetoden tillämpas. En sådan analys ger vid handen att ersättningen rätteligen ska beräknas till 6 kr per kvadratmeter eller totalt 140 364 kr. Genom att inte överklaga LMs beslut har kommunen redan accepterat att ersätta RYM med 350 910 kr. Detta mot bakgrund av att kommunen velat uppfylla sin del av det exploateringsavtal som parterna har träffat.

UTREDNING M.M.

RYM har gett in ett värdeutlåtande avseende de berörda fastigheterna daterat den 30 augusti 2017.

Haparanda kommun har gett in ett värdeutlåtande avseende de berörda fastigheterna daterat den 8 november 2017 samt ett kompletterande PM från värderingsmannen daterat den 20 februari 2018.

Mark och miljödomstolen har avgjort målet utan att hålla sammanträde. Parterna har slutfört sin talan.

DOMSKÄL*Tillämplig lagstiftning*

Ersättningsreglerna vid fastighetsreglering återfinns i 5 kap. 10 – 12 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL. Den i målet aktuella marköverföringen avser allmän platsmark med kommunalt huvudmannaskap. Sådan mark kan inlösas av kommunen enligt 14 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och för värdering av marken hänvisar 5 kap. 10 a § andra stycket FBL till reglerna i 4 kap. expropriationslagen (1972:719), ExL.

Av handlingarna i LM:s akt framgår att ansökan om förrättning kom in till LM den 27 januari 2009. Vid den tidpunkten gällde 4 kap. 3 § expropriationslagen i dess tidigare lydelse, lag 2005:941, och den presumtionsregel som Haparanda kommun omnämnt. Hänvisningen i 5 kap. 10 a § andra stycket FBL till 4 kap. ExL ska således avse den tidigare lydelsen av 4 kap 3 § ExL som gällde till utgången av juli månad 2010 (jfr lag (2010:816) om ändring i fastighetsbildningslagen).

Av det anförda följer enligt mark- och miljödomstolens mening att den s.k. presumtionsregeln avseende ersättning ska tillämpas i det nu aktuella målet.

Mark- och miljödomstolens bedömning i målet

RYM har medgett att – för de fall mark- och miljödomstolen finner att presumtionsregeln ska tillämpas i målet – LM:s beslut om ersättning ska fastställas.

Vid den bedömning domstolen har gjort avseende tillämplig ersättningsregel ska LM:s beslut om ersättning således fastställas och överklagandet ska följaktligen avslås.

Frågan om rättegångskostnader

Vid denna utgång i målet ska RYM ersätta Haparanda kommun för dess rättegångskostnader i målet.

Haparanda kommun har yrkat på ersättning med sammanlagt 105 410 kr, varav 36 660 kr utgör kostnad för anlitande av sakkunnig värderare. RYM har inte framfört någon invändning mot ersättningsbeloppets storlek. Begärd ersättning för rättegångskostnader ska - då beloppet också framstår som skäligt – godtas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 13 juni 2018.

Anders Carlbaum

Daniel Janonius Löwgren

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Carlbaum och tekniska rådet Daniel Janonius Löwgren.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.